

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY.410.004.02.2020

Zbigniew Matuszewicz
Dyrektor
VI Liceum Ogólnokształcącego
im. Zesłańców Sybiru
ul. Wojska Polskiego 47 A
87-100 Toruń

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/070 – Zabezpieczenie szkół przed zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	VI Liceum Ogólnokształcące im. Zesłańców Sybiru w Toruniu ¹ , ul. Wojska Polskiego 47 A, 87-100 Toruń
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zbigniew Matuszewicz, Dyrektor Szkoły od 1 września 2016 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania dla zapewnienia bezpieczeństwa w szkołach w sytuacji wystąpienia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. 2. Współpraca z innymi instytucjami zajmującymi się sprawami bezpieczeństwa.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2020 (do czasu zakończenia kontroli) ³ z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Robert Elwertowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli: nr LBY/34/2020 z 27 lutego 2020 roku i nr LBY/108/2020 z 4 czerwca 2020 roku. (akta kontroli str. 1-5, 314-315)

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności⁵

OCENA OGÓLNA

Dyrektor Szkoły, w ocenie NIK, prawidłowo realizował działania dla zapewnienia bezpieczeństwa uczniów. Opracowane procedury na wypadek wystąpienia zagrożeń w Szkole były poprzedzone rzetelną identyfikacją. Obiekty Szkoły zabezpieczono przed potencjalnymi zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Dyrektor Szkoły podejmował efektywną współpracę z instytucjami w sprawach bezpieczeństwa. NIK pozytywnie ocenia również korzystanie przez Dyrektora Szkoły z wiedzy innych podmiotów w zakresie upowszechniania wśród uczniów identyfikacji zagrożeń i właściwego reagowania na nie.

¹ Dalej: „Szkoła”.

² Dalej: „Dyrektor Szkoły”.

³ Tj. do 3 lipca 2020 r.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: „ustawa o NIK”.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Działania dla zapewnienia bezpieczeństwa w szkołach w sytuacji wystąpienia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych

Opis stanu faktycznego

1. W Szkole zidentyfikowano zagrożenia i wskazano scenariusze na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych. W opracowanych procedurach⁶ na wypadek zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych zostały wyznaczone osoby odpowiedzialne za zarządzanie w przypadku wystąpienia zagrożenia oraz przydzielono im zadania. Szkoła posiadała: plan ewakuacyjny, książkę wejść i wyjść, ustalony system alarmowy oraz wyznaczone miejsca do przechowywania kluczy do drzwi ścieżek ewakuacyjnych. Procedura dotycząca zagrożeń zewnętrznych i ewakuacji uwzględniała potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Dyrektor Szkoły podał, że przy opracowywaniu ww. procedur korzystał z procedur „Bezpieczna szkoła”.

(akta kontroli str. 53-87, 135-147, 285)

Szczegółowa analiza procedur na wypadek zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych wykazała, m.in., że:

- sposób postępowania, opisany w procedurach był prawidłowy;
- nie stwierdzono istotnych błędów przy opracowaniu procedur;
- opracowane procedury były przejrzyste i wzajemnie się uzupełniały w przypadku podobnych zagrożeń;
- procedury, w szczególności te oparte na wytycznych MEN (procedura „Bezpieczna Szkoła”), były łatwe do zapamiętania i wdrożenia w sytuacji zagrożenia.

(akta kontroli str. 316-321)

2. Dyrektor Szkoły zapewnił znajomość procedur postępowania na wypadek zaistnienia zagrożenia. Uczniowie Szkoły zapoznawali się z procedurami na zajęciach z wychowawcą w drugim dniu każdego roku szkolnego. W trakcie roku szkolnego wychowawca klasy prowadził zajęcia przypominające procedury bezpieczeństwa obowiązujące w Szkole. Kopie wszystkich procedur dostępne były w pokoju nauczycielskim i bibliotece. Nauczyciele potwierdzali zaznajomienie się z treścią procedur m.in. w książce zarządzeń. Dyrektor Szkoły podał, że weryfikował znajomość procedur przez nauczycieli m.in. poprzez obserwację ich zachowania

⁶ 1) Zagrożenie terroryzmem - poradnik podstawowych zasad postępowania w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia zamachem z użyciem przemocy i narzędzi niebezpiecznych. Zagrożenie podłożeniem ładunku wybuchowego lub inną formą rażenia zbiorowego; 2) Procedury postępowania nauczycieli i metody współpracy z policją i rodzicami w sytuacjach zagrożenia uczniów przestępczością, demoralizacją, narkomanią i alkoholizmem; 3) Procedury postępowania wobec uczniów zakłócających tok zajęć lekcyjnych; 4) Procedury postępowania pracowników niepedagogicznych w sytuacjach zagrożenia uczniów przestępczością, demoralizacją, narkomanią i alkoholizmem; 5) Procedury postępowania w sytuacjach zagrożenia agresją w Zespole Szkół nr 1 w Toruniu (od 1 września 2019 r. wraz likwidacją gimnazjum Zespół Szkół nr 1 został przekształcony w VI Liceum Ogólnokształcące); 6) Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia naruszenia godności nauczyciela lub innego pracownika szkoły przez ucznia; 7) Instrukcja bezpieczeństwa pożarowego; 8) Instrukcja działania służby dyżurnej; 9) Zarządzenie nr 5/2020/VILO Dyrektora w sprawie zapewnienia uczniom bezpieczeństwa w szkole, w którym wprowadzono procedury: procedura postępowania na wypadek wtargnięcia napastnika do szkoły; procedura postępowania na wypadek podłożenia ładunku wybuchowego; procedura postępowania na wypadek skażenia chemicznego i biologicznego szkoły; 10) Zarządzenie nr 6/2020/VI Dyrektora VI Liceum Ogólnokształcącego im. Zesłańców Sybiru w Toruniu w sprawie sygnałów wewnętrznego alarmowania i ostrzegania o zagrożeniach; 11) Zarządzenie nr 7/2019/VILO w sprawie funkcjonowania monitoringu wizyjnego; 12) Zarządzenie nr 13 Prezydenta Miasta Torunia w sprawie systemu sygnałów wewnętrznego alarmowania i ostrzegania o zagrożeniach w przedszkolach, szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Miasta Toruń.

podczas przeprowadzanych ćwiczeń ewakuacyjnych i zdarzeń losowych. W procedurach dotyczących ewakuacji oraz zagrożenia terrorem, pracownikom Szkoły przypisano konkretne funkcje.

(akta kontroli str. 5-7, 110-111, 141, 217-221, 224-225)

W szkole prowadzono działania edukacyjno-wychowawcze w zakresie potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. Na terenie Szkoły nie działały organizacje młodzieżowe. W Szkole funkcjonowały wyłącznie klasy mundurowe. W trakcie lekcji uczniowie zapoznawali się z problematyką zagrożeń m.in. terrorystycznych, a swoją wiedzę poszerzali w trakcie zajęć, które przeprowadzali instruktorzy z różnych instytucji, na podstawie porozumień o współpracy. Współpraca z instytucjami zajmującymi się sprawami bezpieczeństwa została opisana szerzej w drugim obszarze wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 23, 111-112)

3. W latach szkolnych 2018/2019 i 2019/2020 na terenie Szkoły wystąpiły trzy sytuacje mające wpływ na bezpieczeństwo w szkole. Dwie z nich dotyczyły bójek a jedno uderzenia ucznia linijką przez drugiego ucznia. Zgodnie z obowiązującymi w szkole procedurami w ww. przypadkach nauczyciel przeprowadził rozmowy z uczniami. Wpisem do dziennika elektronicznego, o niewłaściwym zachowaniu uczniów, zostali powiadomieni ich rodzice. Zdarzenia miały charakter incydentalny. Ponadto w roku szkolnym 2018/2019 miały miejsce trzy fałszywe alarmy o podłożeniu bomby.

(akta kontroli str. 24-25, 173-174)

4. W 2018 i 2019 roku w szkole przeprowadzono ćwiczenia ewakuacyjne na wypadek zagrożeń. Ewakuacje były przeprowadzane przy udziale Straży Pożarnej i zostały udokumentowane. W ćwiczeniach brali udział, wszyscy obecni w chwili przeprowadzenia ćwiczeń uczniowie, nauczyciele i pozostali pracownicy Szkoły. W 2019 r. na terenie Szkoły przeprowadzono działania minersko-pirotechniczne przy udziale Policji.

(akta kontroli str. 26, 112, 121-124, 155-157, 174, 311)

5. 21 maja 2019 r. Dyrektor Szkoły przeprowadził szkolenie kadry pedagogicznej dotyczące procedur zachowania w sytuacjach kryzysowych. 26 września 2019 r. Dyrektor Szkoły uczestniczył w szkoleniu na temat zagrożenia terrorystycznego zorganizowanym przez Wydział Edukacji Urzędu Miasta Torunia. Ponadto 9 grudnia 2015 r. przeprowadzono szkolenie dla pracowników pedagogicznych i niepedagogicznych na temat zagrożenia w szkole podczas ataku terrorystycznego⁷. Dyrektor Szkoły w 2019 r. podjął współpracę z firmą zewnętrzną specjalizującą się w bezpieczeństwie antyterrorystycznym. 8 listopada 2019 r. został przeprowadzony przegląd Szkoły pod kątem zagrożeń terrorystycznych. W ramach dalszej współpracy z ww. firmą w marcu i kwietniu 2020 r. zostały zaplanowane szkolenia i ćwiczenia dla pracowników i uczniów Szkoły. W związku z pandemią Covid-19 ww. czynności zostały przełożone na wrzesień 2020 r. Wszyscy pracownicy Szkoły zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy⁸.

(akta kontroli str. 27-30, 88-104, 113, 226-284, 292)

⁷ Szkolenie miało formę filmu pt. „Nie warto ryzykować – wtargnięcie napastnika do szkoły”. Film składał się z dwóch części. Pierwszy prezentował symulowany atak terrorystyczny w jednej z warszawskich szkół średnich. W drugiej specjaliści od spraw terroryzmu analizowali krok po kroku zachowanie się uczestników symulacji pokazując właściwe i niewłaściwe zachowania

⁸ W 2019 r. - przeszkolonych zostało 25 pracowników; 2018 r. – pięciu; 2016 r. – jeden; 2015 r. – dwóch.

6. Szkoła była zabezpieczona przed potencjalnymi zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi⁹. Teren wokół Szkoły, wejście do budynku oraz korytarze objęte były monitoringiem wizyjnym¹⁰. Plan ewakuacji Szkoły umieszczony był w widocznym miejscu w sposób zapewniający łatwy dostęp. Drogi ewakuacyjne oznaczone były w sposób wyraźny, trwałe i zgodny z przebiegiem w planie. Klucze do zamkniętych drzwi ewakuacyjnych umieszczone były w skrzynce obok drzwi oraz w portierni. Przed budynkiem wyznaczone zostało miejsce docelowe ewakuacji. Apteczki pierwszej pomocy posiadały instrukcję oraz wyposażenie z aktualnymi terminami ważności. Wejście na teren Szkoły i weryfikacja wizualna osób wchodzących do Szkoły nadzorowane były przez pracownika dyżurującego na portierni. Prowadzona była również książka wejść i wyjść.

(akta kontroli str. 8-22)

7. Analiza NIK wykazała, że Dyrektor Szkoły, zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹¹, dokonywał kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki. Kontrole przeprowadzane były dwa razy w roku. W jednym przypadku wyniki kontroli wykazały konieczność wymiany podłogi w sali dydaktycznej. Podłoga została wymieniona z dochodów własnych Szkoły. Kopie protokołów z kontroli zostały przekazane do organu prowadzącego.

(akta kontroli str. 158-170)

8-9. Szkoła nie uczestniczyła i nie realizowała zadań w ramach programów „Bezpieczna+” oraz „Program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2018-2020”. Dyrektor Szkoły podał, m.in. że realizator programu z powodu ograniczeń organizacyjnych i finansowych nie był w stanie zakwalifikować do niego wszystkich szkół.

(akta kontroli str. 114)

10. Dyrektor Szkoły podał, że nie wystąpiły przypadki, w których nie zrealizowano zadania z zakresu zapobiegania zagrożeniom wewnętrznym i zewnętrznym z powodu braków środków finansowych.

(akta kontroli str. 174)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Dyrektor Szkoły podejmował prawidłowe działania dla zapewnienia bezpieczeństwa w Szkole. Obowiązujące w Szkole procedury zostały poprzedzone rzetelną analizą i identyfikacją potencjalnych zagrożeń. Wynikające z nich zasady przekazywano do wiadomości uczniów i pracowników Szkoły. Wiedzę z tego zakresu utrwalano m.in. poprzez organizację ćwiczeń praktycznych. Budynek Szkoły był zabezpieczony przed potencjalnymi zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi oraz systematycznie kontrolowany pod kątem zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki.

⁹ Co potwierdziły przeprowadzone w dniach 5-6 marca 2020 r. oględziny pomieszczeń i terenu wokół Szkoły.

¹⁰ Wewnątrz budynku zamontowano 19, natomiast na zewnątrz dziewięć kamer. Na obrazie monitoringu twarz była dobrze widoczna wyłączenie na kamerach cyfrowych.

¹¹ Dz. U. z 2003 r., nr 6, poz. 69.

OBSZAR

2. Współpraca z innymi instytucjami zajmującymi się sprawami bezpieczeństwa

Opis stanu faktycznego

1-2. Szkoła wspólnie ze Strażą Miejską realizowała programy profilaktyczne takie jak: stop dopalaczom, młodzież a alkohol, bezpieczny kierowca. Z uwagi na charakterystykę Szkoły (wyłącznie klasy mundurowe) w trakcie zajęć uczniowie zapoznawali się z problematyką m.in. dotyczącą zagrożeń terrorystycznych. Program nauczania swym zakresem obejmował m.in. następującą tematykę:

- ewentualność zagrożeń terrorystycznych w Polsce i szkole;
- alarmowanie ludności;
- międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych – Terroryzm – pojęcia ogólne;
- system obronny Rzeczypospolitej Polskiej - obrona cywilna, regulacja prawa międzynarodowego i polskiego;
- organizacja przedsięwzięć z zakresu ochrony ludności, dóbr, środowiska w czasie pokoju, kryzysu i w czasie wojny, w tym ochrona żywności i wody przed skażeniami (ataki terrorystyczne, zbiorowe środki ochrony);
- charakterystyka współczesnych zagrożeń ludności w czasie pokoju i w okresie wojny, w tym współczesne środki rażenia i skutki ich użycia;
- taktyka w tym umiejętność nanoszenia ze zrozumieniem terminologii wojskowej i elementów z działania pokojowego i kryzysowego, zarządzania kryzysowego.

Swoją wiedzę uczniowie poszerzali w trakcie zajęć i obozów szkoleniowo-rozpoznawczych, które przeprowadzali instruktorzy z różnych instytucji, z którymi Szkoła współpracowała¹².

(akta kontroli str. 23, 115-120, 175-216)

3. W okresie objętym kontrolą w szkole organy zewnętrzne przeprowadziły jedną kontrolę¹³. Zakres czynności kontrolno-rozpoznawczych dotyczył:

- kontroli przestrzegania przepisów przeciwpożarowych;
- rozpoznawania możliwości i warunków prowadzenia działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej;
- postępowania z substancjami kontrolowanymi, nowymi substancjami i fluorowanymi wykorzystywanymi w ochronie przeciwpożarowej, a także systemami ochrony przeciwpożarowej oraz gaśnicami zawierającymi substancje kontrolowane, nowe substancje lub fluorowane gazy cieplarniane lub od nich uzależnionymi.

W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości i nie sformułowano zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli str. 148-154)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Dyrektor Szkoły podejmował efektywną współpracę z różnymi instytucjami w sprawach bezpieczeństwa. NIK pozytywnie ocenia korzystanie przez Dyrektora

¹² Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia, 12 Wojskowy Oddział Gospodarczy, Centrum Szkolenia Wojsk Obrony Terytorialnej, Centrum Szkolenia Marynarki w Ustce, Państwowa Straż Pożarna w Toruniu, Policja, Grupa Ratownictwa Medycznego PCK w Toruniu, 6 Samodzielny Oddział Geograficzny w Toruniu, Wojskowa Komenda Uzupełnień w Toruniu.

¹³ Kontrola Państwowej Straży Pożarnej przeprowadzona 8 marca 2019 r.

Szkoły z zasobów innych podmiotów w celu upowszechniania wśród uczniów wiedzy z zakresu identyfikacji zagrożeń i właściwego reagowania na te zagrożenia.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Bydgoszcz,   lipca 2020 r.

Kontroler
Robert Elwertowski
specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy
p.o. Dyrektor
Tomasz Sobecki

.....
Podpis

.....
Podpis